

אור ההלכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש אייר התשע"א

גליון מס' 42

מ"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

צו השעה אחדות ישראל והאנושות

היהודית באחדות ה' צרופה שהיא היסוד לאחדות האנושות. אך עדין היא נגיע לאחדות המחנה בפרט שיש מתחים בחברה הישראלית בין דתיים ללא דתיים ובין דתיים בינם ובין עצמם. וזו האחרונה כפי שהיא משתקפת בימינו בגילוייה המכוערים והשליליים אשר גורמות נזק רב לדתיים בכללם. אולם דומה שאין מי שיערער שהמאחד בין הפלגים הדתיים הוא עדין גדול יותר כי כולם מאמינים בה' אחד שהוא מקור אחדות ישראל והאנושות. התורה והמצוות וארץ ישראל והגשמת חזון הנביאים היא מקור נוסף לאחדות. אך כיצד קורה בכל זאת שיש בכלל מחלוקת בין דתיים?

במידה והיא דוגלת באחדות ושיוון היא רק עושה זאת בשל שיקולים תועלתיים אינטרסנטיים. אולם היא נגיע עם ישראל יביא את האחדות לאנושות, ובפרט אחר הצהרתו בתפלה "אתה בחרתנו מכל העמים" או כנא' "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". היתכן שיהא אור לגויים? אלא ההתבדלות היא רק כדי ליצר גרעין טוב לחיים ערכיים ומוסריים שרק הם יביאו את האחדות והשיוון לחברה האנושית. כך שאתה בחרתנו לא באה לקבוע כי אנו בניהם הביולוגית של אברהם יצחק ויעקב או שהננו נבחרים בשירות קביעת ה'. אלא נבחרנו על ידי אבותינו על בסיס התנהגותנו עם חזון יחוד ויעוד האדם שנברא בצלם אלוהים. ואכן במשך הדורות נאבקנו על כן בעקשנות תוך סבל ורדיפות נגד השחיתות ונגד השקיעה בחומר או נגד הכפירה והאלילות. ומשום כך הגר יכול לומר בתפילה או"א אלוהי אברהם וכו' למרות שאינו בנם כלשון הרמב"ם (תשובות הרמב"ם ח"ב רצג) "א"א על"ה אב לזרעו הכשרים ההולכים בדרכיו ואב לתלמידיו וכל גר שיתגייר". כך שתפישה זו מנתצת כל מה שיחסו בשוגג או במזיד כי לעם ישראל תפישה גזענית או מתנשאת חלילה.

עלינו להדגיש כי עצם קיומה של המחלוקת היא ביסודה חיובית כי שבעים פנים לתורה, אך המשך קיומה ללא הכרעה היא תופעה שלילית, ובימים כתקנם כח ההכרעה היתה ביד הסנהדרין. נכון להיום שני גורמים למחלוקות בקרב הדתיים. הקדושה והצמצום. הקדושה - האכפתיות לשמירת מסורת ישראל על כל תג ותג שבה היא חיובית שכן ללא סמירה זו היינו מתבוללים בקרב הגויים, ואין אומתנו אומה רק בתורתה. אולם מזה אלף חמש מאות שנה התפתחו מסורות ישראל בשל חוסר הכרעת סנהדרין ופיזור הגלויות, כך שכ"א דבק במסורת שהיא אמיתית מבלי שיאבק נגד מסורת זולתו. למצב מבין זה קבעו חז"ל (ערובין יג): "אלו ואלו דברי אלוהים חיים". יש לנהוג בכבוד ולא לזלזל במסורת אחרת שאינה כמו המסורת שבידי. אולם לא נסתר כי לא כולם ניחוו בראיה אמיתית רחבת אופקים, אלא לוקים במידת הצמצום שלא אחת אנשים מצומצמים אלו הם שגורמים ליריבות מכוערת בין דתיים ומחבלים בכרם אחדות בית השם. כך שמונעים מלהיות מודל מקרין ומושך אחים רחוקים מתורה ומצוות.

גם לכך שלושה גורמים לא דתיים המוסיפים שמן למדורת מחלוקת הבין דתיים: המדינה, הפוליטיקה, והתקשורת. עוד בענין זה באנו בארוכה בספרי "אחדות ישראל". לסיכום: בית ראשון חרב משום שהאלילות לא נתבערה כליל, ובית שני חרב בגין שנאת חינוס, ובית שלישי שמצפים אנו לבנייתו לא יבנה אלא בסימן אחדות ישראל והאנושות "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

תורת אחדות ישראל לפי שעה דורש אין לה, כנראה מציאות קשה זו היא בלתי נמנעת כחלק מגאולת עם ישראל. מצוה היא מן התורה "ואהבת לרעך כמוך", ומכוחה תקנות ומנהגים בהליכותינו, שמחת חתן וכלה, נישוחם אבלים, הליות המת, הכנסת אורחים, השבת אבידה, הצלת הזולת והוכחתו ועוד. כלומר אכפתיות, ערבות הדדית- "כל ישראל ערבים זה לזה". ואזהרה מלעשות מחלוקת "לא תתגודדו - לא תעשו אגודות אגודות". וכלל הוא: "גדול הוא השלום", ועל כך הכהנים בברכתם מדגישים "וישם לך שלום" ותפילת כל ישראל נחתמת בכל יום ויום "שים שלום" "עושה שלום.. הוא יעשה שלום עלינו ועל כל עמו ישראל". ומשום כך קבעו חז"ל (תנחומא נצבים א): "אין ישראל נגאלין עד שיעשו אגודה אחת".

הופעת עם ישראל על במת ההיסטוריה האנושית באה לתת לאנושות בסיס ערכי לאחדות ושיוון בקרב האנושות כולה כי אבות האומה ובראשם אברהם אבינו ידעו שתפישת עולם אלילית היא לאם כל חטאת והיא היסוד לפירוד ופולגנות ואפליית ואי שיוון. שכן באילנות המודל הצלחת האדם כפרט או לקבוצת בני אדם כקבוצה, היא היכולת להתקשר או להתפייס על אליל זה או אחר. לא הערכיות בהתנהגות הפרט והכלל שמשו את המודל להערכת האדם, אלא עצם הצלחתו במאבקו או בהתקשרות עם אלילים שהטיבו עמו. א"א יצא חוצץ נגד גישה זו והעמיד במרכז את האדם שנברא בצלם. כך יוצא כי רק מאמץ האדם להטיב דרכו ולשפר מוסריותו הוא המודל להערכת האדם. לא הקרירה ולא ההישגות, לא הכוחניות ולא המוצא הביולוגי. א"א הוא שחינק את האנושות להאמין באלוהים אחד שאין לו גוף ואין לא דמות הגוף אשר ישמש מודל לשלימות מוסרית ורוחנית. אמונה זו יכולה לעודד את האנושות להיות יותר ערכית בהתנהגותה, יותר שוויונית ואחדותית. אברהם - אב המון גויים, אב לכל הגויים. אולם תפישה זו היא מהפכנית בחברה אלילית אבל היא אידיאלית לחברה מטריאליסטית שאינה אלילית. יש להניח כי לא רבים ילכו לאור תפישה זו, זאת משום שטבע האדם נוטה לחומר אשר בא על חשבון ערכים. לכן אנו עדים כי בחברה המודרנית אף שהיא דוגלת באחדות ושיוון היא עדין רחוקה מהשגת המודל האידיאלי לאחדות ושיוון וזאת בשל העובדה שהחברה מטריאליסטית. למשל: קשה לומר, שבעל המאה הוא אינו בעל הדעה בחברה. חברה ללא ערכים

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עידוד וחסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של ר' שלום ב"ר יחיא רצאבי נע"ג

בישולי גויים בעידן המודרני

בעידן המודרני של השנים האחרונות אנו עדים יותר ויותר לתופעה של גויים המאיישים את מטבחי המלונות, האולמות, המסעדות והקייטרינגים במגוון רחב ומקיף של סוגי מאכלים שונים ומשונים.

נוכחותם במטבחים כשפים וכטבחים גורמת לבעיות כשרותיות בעניין בישולי גויים. משגיחי הכשרות נדרשים לפעילות עירנית ולפיקוח צמוד במטבחים בהם יש גויים ולא תמיד יש לאל ידם לפקח כדין וכהלכה. ואנו כצרכנים נדרשים לבדוק מי הוא המשגיח במקום, לשאול אותו מספר שאלות לעמוד על ידיעותיו ועל תפקודו במקום. בישולי גויים נחלקים לשתי קטיגוריות ראשיות: אפיית גוי ובישולי גוי.

אפיית גויים

פחות חמורה משום שנדרשת התערבות פשוטה יותר של היהודי / המשגיח בעצם הדלקת התנור

בישולי גויים

איסור תבשיל גוי נחלק לשניים:

1. דבר מאכל שאינו נאכל כמות שהוא חי כגון תפוח אדמה, בשר וכדו'.
 2. דבר מאכל חשוב העולה על שולחן מלכים והכוונה למאכלים ברמה גבוהה בטיב, בטעם ובמראה.
- גדר ההיתר לאכילת בישולי גויים היא ע"י שתי פעולות עיקריות שיעשו ע"י יהודי/משגיח:
1. הדלקת האש / תנור.
 2. מעורבות בבישול דהיינו הנחת הקדירה על האש והגסת האוכל לפחות בשלב הראשון ואם התערבות המשגיח / היהודי במהלך הבישול או בסוף הבישול, כל עוד שהתבשיל מתבשל, התבשיל מותר.

יש לציין שלשיטת הרמ"א אף בתבשיל די בהדלקת האש / התנור כדי להפקיע מבישולי גויים כמו הפת. לא כן שיטת רבינו הרמב"ם ומרן השו"ע שמחייבים את הנחת הקדירה / הסיר על גבי האש / התנור ו/או הגסת התבשיל וכל התערבות במהלך הבישול.

ולכן חברנו ההולכים לאכול במקומות האמורים לעיל יבררו אם המשגיח / הרבנות במקום אמונים על שיטת הרמ"א או שיטת הרמב"ם ומרן, וזאת מכיוון שיש רבניות הנותנות הכשר לשיטתם והכשר זה אינו כשר לשיטתנו. ומכאן עצה יעוצה לכל אותם המטיילים בחו"ל (ע"פ היתר הלכתי כמ"ש מהרי"ק בהל' מלכים): בהרבה מדינות בעולם ניתן להשיג אוכל כשר ולחם כשר, ובמקום שאין לחם כשר, ניתן לקנות פת נחתום ובתנאי שחייבים לבדוק אם הלחם לא נלוש או מרוח בשומן אסור או ברכיבים שאינם כשרים.

ואין מזרזין אלא למזרזין.

לזכרו של ר' אברהם דוכן נ"ג
תרומת המשפחה

מר ישראל והב יצ"ו

הקבלת פני הרב - פסח התשע"א

הקבלת פני הרב בקרית אונג

גם השנה הקיימה ברוב עם מצוות חכמינו - **הקבלת פני הרב למו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א בבית הכנסת "שיבת ציון"** שבעירו קרית אונג, ביום רביעי א' חוה"מ פסח. השנה, נערך סיור בבית הליכות עם ישראל לאחר שנפתח למבקרים במהלך חול המועד על מנת שהציבור יתרשם מהתקדמות הבניה. ואכן השתתפו רבים כאשר משאיות ומנופים פרקו את כל המסגרות, הזוגיות והדלתות לבנין מכל הסחורה שיובאה ע"י מר עזרא ערוסי מעבר לים, ואכן הרב סיים את הסיור בתפילה לגימורו הסופי של הבנין כאשר הודיע בפני הציבור כי עלינו לעצור צו מנהלי האמור להיות בימים הקרובים, וכי עלינו להזדרז ולהשלימו במהרה. (כך פסק בית המשפט, כאשר חייב את הליכות עם ישראל לממש את הפעלת הבנין במהרה, ודחה את העותרים הסדרתיים והקנטרניים כדבריו). רבים הרימו תרומה ונענו בלב רחב ונפש חפצה או במתן תרומות או בהלוואות שבעזר השם יוחזרו עם הפעלת המקום.

לאחר מכן המשיך הציבור לבית הכנסת "שיבת ציון", לשמוע שיעור בתלמוד ולאחר מכן החל שלב השאלות שהגיעו לרב, הן מהציבור, והן מהאינטרנט. הקבלת פני הרב העברה בשידור ישיר באינטרנט ע"י חברת **שרלייב** באדיבותו של מר עזריה נהרי יצ"ו, ניתן לצפות בשידור המוקלט מהאירוע באתר:

נצח ישראל

<http://net-sah.org>

הקבלת פני הרב בירושלים

ביום ב' דחווה"מ פסח, התקיימה הקבלת פני רב המסורתית בביהכ"נ "אבי דוד" בירושלים. "הקבלת" הונחתה ע"י המחנך מר חיים שרעבי וכללה שלוש הרצאות: הראשונה ניתנה ע"י ד"ר **אורי מלמד** על ר' שמואל צ'אהרי (אלענאמי) וחיבורו 'ספר המבט'. נולד בירושלים בשנת תרנ"ג ונפטר בת"א בשנת תשל"ג. למד תורה מפי רבני תימן, ספרד ואשכנז, אך לא הסתפק בכך, והשתלם בשפה הערבית ובלימודי הפילוסופיה היהודית והערבית. לשם כך אף נסע למצרים ולמד במכללת "אלאז'הר" המפורסמת. בתחילת שנות הארבעים יסד "אגודת שבטי ישראל" הקיים בתל-אביב ישיבת "תפארת בחורים". בחשיבתו הפילוסופית וההלכתית הלך בשיטת הרמב"ם והגאונים שקדמו לו, והתפלל בנוסח "אלתפאלל" הקדמונים. כיון שהיה איש אמת, דעתן ובעל מחשבה עצמאי ומקורי, לא נמנע מלבקר ולחלוק על עמדות ראשי המוסדות הרבניים בארץ, ואף כתב דברי ביקורת ("רגשי הדת", תרצ"ו, תרצ"ז) כנגד כמה מפסיקותיו ההלכתיות של הרב הראשי הספרדי שהיה בשעתו, הרב ב"צ מאיר חי עוזיאל.

עוד מקצת כתביו שפורסמו: "דברי שמואל" - דרשות לפרשיות השבוע (ירושלים תשמ"ב); "לשם שבו" (ת"א תשי"ח). 'ספר המבט' מצוי עדיין בכ" המהבר וטרם פורסם בדפוס. הוא מכליל כ"ה פרקים העוסקים בנושאים פילוסופיים שונים, ובהם: אמונת היחוד מול השִׁנְיִוּת, קדמות העולם או חידושו, עשר הספירות, השפעות אסלאמיות על ספר הזוהר ועוד. המחבר מצטט הרבה מכתבי אלפאראבי ואלגזאלי ואח"כ מציג את השקפת חז"ל הנכונה על-פי דעתו. עוד ציינו, כי המחבר כתב או העתיק בכתב-ידו דיואן שבו כשלוש-מאות שירים (מסוג ה"שירות", בערבית), והידעות חלוקות אם הם מקוריים של ר' שלם שבזי ויוסף בן ישראל, או הם רק חיקוי של הרש"ץ' שחתם שמם בראשי הווררים.

ההרצאה השנייה ניתנה ע"י ר' **יוחאי מקבילי**, העורך הראשי של משנה תורה להרמב"ם בכרך אחד (הוצ' ישיבת "אור וישועה", חיפה), ומפרש רמב"ם בכרכים קטנים הממשיכים ויוצאים לאור. נושא הרצאתו: "פסח - חירות ואחריות, דברים שאסור להחמיץ". חג הפסח ושאר המועדים שניתנו לנו כזכר ליציאת מצרים לא נועדו להנציח את העבר, אלא לבטא את חירותנו בהווה, ולהטות פנינו אל העתיד. החירות

האמיתית של האדם היא בכך שהוא נוטל אחריות ושליטה על מעשיו בכל רגע מחייו, ובייחוד במסגרת המשפחתית והחברתית. כך, למשל, בעניין שחיטת הפסח למניווי ואכילתו בחבורה, וכך עולה מדברי הרמב"ם בהל' תשובה פ"ה ה"א (בעניין הרשות לאדם להיות צדיק או רשע); בהל' שנגות פ"ג ה"ה ופ"ד ה"ה (שהעושה דבר עפ"י הוראה שגויה של ב"ד, הוא אחראי למעשיו וחייב קרבן חטאת או אשם תלוי. ע"ש); ובהל' שכירות פ"ט ה"ד, פועל שהתחיל במלאכה רשאי לחזור בו אפילו בחצי היום, כי אין הוא עבד לעבדים.

ומה יפיי הם דבריו של מו"ר הגר"י קאפח על דברי הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ז ה"ו "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו וכו'...": "והפוננה, שהתפעלותו עליצותו ושמתח לבו משחרור נפשו ורוחו מן האלילות וסחיפיה, ושחרור גופו מן ההתמכרות לעבדות לכל סוגיה, צריכים להיות ניבטים ולא רק בסתרי לבבו".

ההרצאה השלישית והחותמת את הערב, כפי הנהוג, הייתה של מו"ר הרה"ג **רצון ערוסי**. הרב הביא כמה מהשגותיו של מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל על נושאי כליו של הרמב"ם:

א) בהל' שביתת יו"ט סוף פ"ז בדין איסור השכרה או קבולת של גוי לעשות מלאכה ליהודי במועד, לעומת האיסור בהל' שבת פ"ו ה"ו. ב) בהל' מאכלות אסורות פ"ו ה"ז, בדין עופות שהניחן שלמים ומילא חללן בשר וביצים ובישלן אסורות, שהראב"ד לפי טעמו חולק על הרמב"ם. ג) הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ה ה"כ פוסק (בעקבות התוספתא וירושלמי פסחים, ובבלי מנחות): "מותר ליתן התבלין והשומשמן והקצח וכיוצא בהן לתוך הבצק, וכן מותר ללוש העיסה במים ושמן או דבש וחלב או לקטף בהן. וביום הראשון אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד" (משום לחם עוני). רבינו מנוח כתב שמנהג העולם שלא לתת מלח בעיסת הפסח, אך אח"כ מביא מן הגמרא פסחים דף ט"ז ע"ב להתיר משחא ומלחא. ומארי מעיר על כך: "והדברים מפליאים, שמחפשים ראיות להיתר מה שאינו איסור כלל... והטוען איסורו צריך להוכיח את האיסור, ולא שהמתיר צריך להוכיח את ההיתר...".

כללו שלדבר - אמר הר"ד ערוסי - מארי מראה לנו כיצד יש ללמוד ולהבין את הרמב"ם, אף כנגד המשיגים והחולקים עליו, וכיצד יש להורות הלכה למעשה על-פי דבריו ובהתאם למקורות חז"ל.

מפני מורה הנבוכים

מה בין ספרי הנביאים לספרי הכתובים?

כתבי הקודש נחלקים כידוע לשלושה חלקים: התורה, ספרי הנביאים וספרי הכתובים. ההבדל בין חמשת חומשי התורה לשאר הספרים ידוע וברור, התורה הינה ספרו של הקב"ה ומשה רבנו שימש רק כסופר דייקן שהעלה הכל על הכתב כשאין דבר משלו בניסוחה (גם נאומיו בחומש דברים קיבלו את קדושתם רק מכך שהקב"ה הורה על כתיבתם בתוך ספרו). לעומת זאת ספרי הנביאים מוסרים אמנם גם הם את דבריו של הקב"ה אולם ניסוחם נכתב בסגנונו האישי של כל נביא וממילא לכל נביא יש את הניסוח ודרך הביטוי המיוחדים לו. ייחודם של ספרי הכתובים הוא הדורש בהרהר, שכן לעתים אותו מחבר כתב שני ספרים, האחד שובץ בנביאים והשני בכתובים (שמואל כתב את ספר שופטים ואת חלקו הראשון של הספר שנקרא על שמו אולם הוא גם כתב את מגילת רות שמוקמה בין הכתובים, ב"ב יד,ב). כך גם ניתן למצוא בהשוואה פשוטה בין ספרי מלכים, ישעיה, וירמיה לספר דברי הימים ב' פרקים שנראים כמעט זהים ובכל זאת האחד בנביאים וחברו בכתובים (המחשה טובה לכך ניתן לקבל בספר **מקבילות במקרא** של הוצאת כרטא).

במסגרת הפרקים שבהם הרמב"ם עסק בנבואה (מ"ג ב, לב-מח. וסימנם מלב ועד מח), הקדיש הרמב"ם את פרק מה' לאחת עשרה מדרגות

הנבואה, אשר שתי הראשונות הן רק מכינות אליה והזוכים להן אמנם נקראים לעתים נביאים אולם רק על דרך ההכללה (כלומר בדיבור כללי שאינו מדייק לגמרי, ראה אפילו בדברי הרמב"ם עצמו בהקדמתו למסכת אבות בפרק השביעי כיצד תיאר את דוד ושלמה כנביאים). דרגות אלה המכילות לנבואה משמעותיות מאוד, הראשונה נמצאה בכל שופטי ישראל והיא עזר

אלוהי המזרח ודוחף את האדם לעשיית מעשים גדולים הדורשים אומץ ועוצמה (רוח ה'). הדרגה השנייה משפיעה על האדם בתחום כוח הדיבור שבו, כשהאדם מרגיש דחף פנימי להפיץ דברי חכמה, שבח או תוכחה לטובים (רוח ה') דברים (הקודש). בעלי רוח הקודש אומרים דברים שבמבט ראשון נראים כנבואות, ועם זאת הם אינם נביאים. אפילו דניאל שקלט דברים שחבריו (חגי זכריה ומלאכי) לא ראו, מתואר בגמרא (מגילה ג,א) כמי שחבריו עדיפים עליו בכך שזכו לנבואה והוא לא. נמצא שדוד ושלמה לא זכו מעולם לנבואה, וגם אם נראה לכאורה מפסוקים אחדים שה' דיבר עימם, הרי שאצל שלמה הודגש שמדובר בחלום הלילה בלבד, ואצל דוד במזמוריו הכוונה כנראה להודעות שקיבל בצורה עקיפה דרך נביאים אחרים שעימם היה בקשר כל ימי חייו (שמואל, נתן הנביא וגד החוזה).

גם מי שזכה לנבואה לא היה כל הזמן בדרגת הנבואה, וישנם בחייו גם שעות שפל או ירידה (ראה גם תיאורי הרמב"ם בפתיחתו למ"ג). אפילו משה רבנו לא היה כל חייו במעלתו הרמה, בתחילתו זכה רק לרוח ה' עד שהתנבא בסנה, וגם בשנות הנדודים שמדבר לאחר שחטאו המרגלים היה שנים ארוכות בדרגת נבואה נמוכה בלבד. כך היו הדברים גם בחיי

ברכות לידינו הרב **אהרן בדיחי יצ"ו**
בהולדת הנכדה הלל תחי'
בת ליחיאל וחן בדיחי

אור המשפט העברי

עו"ד אריאל מלאכי יצ"ו

פיקוח על המחירים

במסגרת סדרת המאמרים בתחום הצרכנות במשפט העברי, עסקנו עד כה בעניינים שבין אדם לחברו ובחובת האדם כלפי חברו. הפעם נבחן נושא הקשור בחובת ההנהגה כלפי הציבור. כך הרמב"ם פוסק (נזיקין, גניבה ח, יט): **חייבין בית דין להעמיד שוטרים בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך, שיהיו...פוסקין את השערים... וכל מי שמפקיע את השער ומוכר ביוקר - מכין אותו, וכופין אותו ומוכר כשער השוק.**

אם כן, נפסקה הלכה שחובה על ההנהגה (כלומר: בית דין), להעמיד בכל מקום שוטרים (כלומר: משגיחים), שיהיו פוסקין את השערים (כלומר: מפקחים על המחירים), וכל מי שמפקיע את השער (כלומר: מוכר ביוקר) מכין אותו וכופין אותו ומוכר כשער השוק.

גם במדינת ישראל היום ישנו פיקוח מסוים על מחירים, למשל: על מחירי הדלק, החלב, הביצים, הלחם, ועוד מוצרי יסוד שונים. אולם מחירי רוב המוצרים אינם מפוקחים. הסיבה לכך היא שקיים מתח בין הרצון לכלכלת שוק חופשי לבין הרצון לדאוג לכך שלא תהיה הפקעת שערים. בפועל, החוק בישראל מגביל את הפיקוח למוצרי יסוד מסוימים, ומאפשר במקרים מיוחדים, פיקוח על מוצרים באופן זמני כדי לתקן כשל שוק מסוים (למשל, בתקופת מלחמת המפרץ, הוטל פיקוח על מחירי יריעות ניילון לאיטום, סרטי הדבקה, סוללות וכדומה. משחלפה הסכנה, וחלף החשש להפקעת מחירים של מוצרים אלה, הוסר הפיקוח על מוצרים אלה).

דעות אחרות חוששות לרמאים מפקיעי שערים, ולכן, מעדיפות על פני סברת השוק החופשי את ההגבלה הציבורית והפיקוח על המחירים. אם כן, בפנינו עוד דוגמא יפה באמצעותה ניתן לראות עד כמה המשפט העברי רלבנטי גם לימינו אלה ממש, וכיצד כבר לפני שנים רבות המשפט העברי התמודד עם סוגיות הנראות לנו חדשות ומודרניות.

טוב עין הוא יבורך
ידידנו דורית וראובן זלוף הי"ו
עו"ד יואל שמחי הי"ו
על תרומתם להמשך הפצת העלון

מכון משה"ה
לחקר משנת הרמב"ם
מסדרת "שאלות ותשובות"

ישתבחה הבורא ויתהלל היוצור

הננו שמחים לבשר על הוצאתו לאור של התקליטור: **יצר מכון משה**

כל ספרי "מכון משה"ה" בדיסק אחד
כולל תוכנת חיפוש פשוטה להפעלה
מבוססת OCR

כשחי במחיר היחידה חד-פעמי 480 ₪
(ניתן לרכוש לפחות 12x40 ₪ לחדש) 700 ₪

לרכישה: באתר המכון: www.net-sali.org
בדיוור ישיר לכתובת בטלפון 03-5351119

ש: א. האם מותר להשתמש במכחול של איפור בשבת לאיפור.
ב. האם מותר לשים אודם בשבת?
ג. האם מותר לשים צללית בשבת?
ד. האם מותר לשים איילינר בשבת?
ת: א. אם האיפור הוא לא מתקיים, מותר.
ב. מותר.
ג. מותר - לא מתקיים.
ד. מותר - לא מתקיים.
ש: האם מותר לשים מים רתוחים לקוסקוס מבושל (בשקית גרגרים) בשבת?
ת: מותר, כי הקוסקוס כבר מבושל, והמים הרתוחים ניתנים על הקוסקוס כעירוי מכלי שני. ולדעת הרמב"ם, מותר אפילו לערות מכלי ראשון.
ש: האם מותר לקרוע בשבת ניילון נצמד או נייר כסף כדי לעטוף אוכל שנשאר מהסעודה ורוצים לשים אותו במקרר?
ת: לפחות הדבר אסור מדרבנן.
 כי כשחותך נייר או ניילון, לפי מידה, אסור מדין תורה, מלאכת מחתך, וגם אם אינו מקפיד על המידה, העובדה שמחתך לצורך אריזה יש בה איסור. אשר לדין קריעה, קריעה אסורה מן התורה אם היא לצורך תפירה, וכן התרת ניירות דבוקים לצורך הדבקה, אסורה מן התורה מדין קריעה לצורך קריעה, אבל קריעה שלא לצורך תפירה, אסורה מדרבנן. וכן קריעת נייר לצורך אריזה, אסורה מדרבנן, ואין הפרדה בהצמדה בבחינת קריעה כמו התרת ניירות דבוקים, כי הצמדה זו היא הדבקה קלה שנועדה להפרדה. עוד בעניין זה תוכל להאזין בהלכה יומית באתר נצח ישראל, באודיו.
ש: האם הלכה למעשה ניתן להתיר שימוש בספוג סינטטי בעל נקבוביות קטנות לצורך שטיפת כלים בשבת?
ת: לענ"ד כל חומר שלפי איכותו הוא אינו סופג כלל, והנוזלים מצטברים רק במרווחים, שיש בגוף הספוג הזה, אין סחיטתו בגדר סחיטה בשבת, אבל דעת הפוסקים האחרונים להחמיר בכך.

רגיל לפי הנוסח שלי ולאמרו בסוף התפילה?
2 כנ"ל לגבי מנחה האם לאמרו עימם או כלל לא (כפי מנהגינו אנו)?
3 האם יש על מי לסמוך להתגלח/להסתפר בערב יום העצמאות? (אציין שאני נוהג להתגלח/להסתפר בספירת העומר בערבי שבתות).
ת: 1. עליך לאמרו כמנהגם, אלא שיש להיזהר בעניין ברכו, ועוד יותר במנהג שאומרים ברכו אחר עלינו לשבח. בעניינים אלו - שב ואל תעשה עדיף - ולא באופן מופגן, ואת צנועים - חכמה.
2. לאמרו כמנהג המקום.
3. יהודי תימן בתימן מעולם לא נהגו להתגלח, וממילא שלא קיבלו על עצמם שלא להתגלח, רק שלא גלח שיער הראש. וגם קבלה זאת היתה בטעות. ואלה שמחמירים לגלח שיער ראשם רק בערבי שבתות, כמו אבותינו בתימן, למרות שהשתנו הנסיבות, שהרי הרוב בימינו אין מגלחים שיער הראש, יש לפחות בסיס לחומרה, לא כן לגבי גילוח הזקן (בדרכים המותרות בהלכה לגלח כל ימי השנה), שאין בסיס לחומרה. צא וראה, שאפילו אחינו האשכנזים מחמירים בתספורת בימי העומר. יש מהם שנוטים להקל בגילוח הזקן, בגלל הקשיים שיש למתגלחים כשאינם מתגלחים.
ש: מה החשש לשטיפה מקום מרוצף בשבת?
ת: עיין דברי רבינו, שבת, כא, ג, שרק כיבוד הותר בקרקע בלתי מרוצפת, אבל סיכה והדחה אסורה אפילו בקרקע מרוצפת. ועיין דברי מהרי"ק שם, הערה יג, שהדחת רצפה אפילו מרוצפת באבנים, אסורה, בגזירת חכמים, משום אשוויי גומות. ואע"פ שבקרקע מרוצפת אין חשש השוואת גומות, גזרו חכמים רצפה מרוצפת, בגלל רצפה שאינה מרוצפת, וזוהי גזירה אחת שגזרו אותה מראש, ולכן גם להדיח במגב אסור, כי לא הבעיה חשש סחיטה, אלא השוואת גומות.
ש: האם מותר לגבאי בית הכנסת לחלק בשבת למתפללים קבלות עבור תרומותיהם והאם זה משנה אם הקבלות מוכרות להחזר מס (סעיף 46)?
ת: אסור, בכל מקרה, כל שכן שמדובר בקבלות לשם החזר מס.

ש: האם יש הקלה בדיני ספירת העומר?
ת: לענין מה? אם להתחתן, אבותינו נהגו להתיר כל ימי ספירת העומר לזווג שטרם קיים מצוות פרו ורבו (שתלי זתים תצג סק"ד, מהר"ץ פע"צ ח"ב קיא). ואם לענין תספורת - אבותינו הסתפרו לכבוד שבת.
ש: מדוע הרמב"ם לא הביא להלכה את הנושא של מקצת דיני האבלות שנוהגים בספירת העומר כשהוא עוסק בדיני ספירת העומר (פרק שביעי מהלכות תמידין ומוספין)?
אם הרב יוכל לתת מקורות לעיון אשמח.
ת: אין צורך בשום מקורות. כי המנהגים הנ"ל, בימיו, היו מועטים, וברמה מאוד נמוכה. הדבר היחיד היה שהגאונים התייחסו אליו, שאם רב נשאל בעניין נישואין באותם ימים, אינו מורה להם להינשא. בבחינת מאן דקפיד, קפדינן בהדיה. ומנהגים כאלה, אין רבינו נוהג להתייחס אליהם. בעניין המנהג שלא להסתפר, אפילו רבינו יעקב ב"ר אשר, בעל הטורים (או"ח תצג), שחי למעלה ממאה שנים אחרי רבינו, כתב ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר. כך יוצא אפוא, המנהגים של ימי בין הספירה הלכו והחמירו במהלך הדורות.
ש: 1. האם מותר להסתפר ולהתגלח כל יום שיש בו עומר או רק אחר חצות ומה אבותינו נהגו האם מקצת קהילות נהגו להסתפר או הרבה?
2 האם מותר לישא אישה בימי העומר?
3 האם מותר לשמוע כל השנה בכלל ובימי העומר בפרט מוזיקה דרך הרדיו?
4 האם בר"ח היה גם מותר להסתפר או רק ערב ר"ח והאם אבותינו חשו לצוואת רבי יהודה החסיד לא להסתפר בר"ח?
ת: 1. מותר להסתפר או להתגלח בסם כל יום חמישי או ששי לכבוד שבת.
2. למי שטרם קיים מצוות פו"ר - מותר.
3. מוסיקת קודש - כן.
4. אבותינו לא אימצו את הנהגות ר"י החסיד. **ש.** אני נוהג כמנהג יהודי תימן - נוסח בלאדי (1) בבקרים לעיתים יוצא לי להתפלל בשטיבלך שם נוהגים להתפלל בנוסח אשכנז, שאלתי היא האם יש לומר עימם עלינו לשבח לאחר ובא לציון (כך הוא מנהגם), מכיוון ששמעתי שיש עניין לאמרו עם הציבור, או שמא להמשיך

לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ

תנחומים לידידנו פעיל העמותה בנתניה ר' שלמה ישעיהו יצ"ו על פטירת אחיו ר' סעדיה שלמה אכלופי נע"ג

תנחומים לידידנו היקר ר' שלום בשארי יצ"ו על פטירת רעייתו מרת רינה בשארי ע"ה

תנחומים לידידנו היקר ר' עזרא עזר יצ"ו על פטירת רעייתו מרת הדר אסתר בת דוד ע"ה

[תשובה] [ללא ציון תאריך]

ל"ק"י
 אין בזה שום חשש, אם כן אין לדבר סוף, יהא אסור לנו לשרטט משבצות לחשבון, יהא אסור לנו לארוג, יהא אסור לנו להשתחוות בפשוט ידים ורגלים. נוסף על כך הרי השו"ע אצלם החלק העליון קצר מן התחתון והצדדים קצרים מן התחתון, ובחלון אין התנאים הללו, ולפיכך אין שום חשש לדעת.

שלום רב,
 בקיר המזרחי של ביהכ"נ, התקננו לאחרונה חלונות ברזל כדוגמא שבציור. הרב שלום עוזרי שיח' חושש שמא יש בזה מעין שתי וערב וזה אסור. סוכם כי נשאל את כ"ת [=כבוד תורתו] בענין. נא האיירו בתשובה לכתובתי, רח' מונטפורי 23 קרית אונו.

ברכה, טוב צדוק

בכ"ר יוסף קאפח

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930 או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

אור ההליכות
 הליכות עם ישראל
 עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
 כתובת המערכת: ת.ד. 5042 נתניה
 עורך: יוסף פרחי
 חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
 טל: 03-5340819 * 09-8842313 פקס: 03-5343658
 דוא"ל: orhalichot@gmail.com

תנחומים למשפחת סלומי על פטירתו של ידידנו מרביץ תורה ברבים הרב שלום ב"ר יחיאל סלומי (שלומי) נע"ג

תרומות לסיוע להמשך הפצת העלון ניתן לשלוח ל: ת.ד. 5042 נתניה 42150